

Çok Engelli Görmeyen Çocuklar ?çin Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Engelli Görmeyen Çocuklar ?çin Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19262>

Özet

Çok Engelli Görmeyen Çocuklar İçin Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği (ÇEGSÖBÖ), çok engelli ve görme yetersizliği bulunan çocukların erken gelişim dönemlerindeki söz öncesi iletişim becerilerini sistematik olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. Emine Ayyıldız tarafından 2012 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilen bu araç, hedef popülasyonun davranış düzenleme, sosyal etkileşim ve ortak dikkat gibi kritik alanlardaki yeterliliklerini saptamaya hedefler. Ölçek toplam 17 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Geliştirme sürecinde yapı geçerliği, ayırt edici geçerlik ve iç tutarlılık güvenilirliği gibi kapsamlı psikometrik analizler yapılmıştır.

Bu ölçek, özel eğitim alanında çalışan uzmanlara, çok engelli ve görme yetersizliği olan çocukların bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) hazırlanmasında ve iletişimsel gelişimlerinin izlenmesinde bilimsel ve güvenilir bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çok Engellilik, Görme Yetersizliği, Söz Öncesi İletişim, İletişim Becerileri, Davranış Düzenleme, Sosyal Etkileşim, Ortak Dikkat, Geliştirme, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Emine AYYILDIZ

Amaç

Ölçeğin temel amacı, çok engelli ve görme yetersizliği olan çocukların erken dönem söz öncesi iletişim yeteneklerini ölçmek ve bu yeteneklerin gelişim düzeylerini belirlemektir. Bu özel popülasyonun iletişimsel ihtiyaçların doğru bir şekilde tespit etmek, erken müdahale ve özel eğitim hizmetlerinin etkinliğini artırmak için hayati öneme sahiptir.

Ölçek, klinik ve araştırma ortamlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, çocukların hangi iletişim alt boyutlarında güçlü veya zayıf olduklarını göstererek, eğitimcilerin ve terapistlerin hedefe yönelik müdahale stratejileri geliştirmesine olanak tanır.

Yapı

ÇEGSÖBÖ, söz öncesi iletişimin teorik temellerine dayanarak belirlenen üç temel alt boyutu ölçmektedir. Bu alt boyutlar, erken çocukluk dönemindeki iletişimsel davranışların yapıları temsil etmektedir. Ölçeğin alt boyutları ve madde sayıları şunlardır:

Davranış Düzenleme (5 madde): Çocuğun çevresindeki nesnelere ve olaylara kontrol etme veya düzenleme amacıyla iletişim kurma çabaları.

Sosyal Etkileşim (9 madde): Çocuğun diğer insanlarla ilişki kurma, duygularını paylaşma ve sosyal bağlamda dikkat çekme çabaları.

Ortak Dikkat (3 madde): Çocuğun bir nesne veya olay üzerine dikkatini, iletişim partneriyle paylaşma becerisi.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, farklı istatistiksel yöntemler kullanılarak kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla, çalışmaya katılan çok engelli görmeyen çocuk sayısı (n:65) sınırlı olması nedeniyle faktör analizi uygulanmıştır.

Ölçek puanlarının ilişkisel geçerliğini değerlendirmek için, çok engelli görmeyen çocukların alt boyutlardan ve ölçeğin bütününden aldıkları puanlar arasındaki ilişki, yaş, eğitim alma yılı ve engel sayısı gibi değişkenler açısından Pearson Korelasyon Testi ile analiz edilmiştir. Sadece gelişim gösteren bebeklerin puanları ile yaş değişkeni arasındaki ilişki de yine Pearson Korelasyon Testi ile incelenmiştir. Ayrıca, eğitim alma süresi ve engel sayısı ölçek puanları üzerindeki etkisini daha derinlemesine anlamak amacıyla hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini destekleyici bir diğer adım olarak, çok engelli görmeyen çocuklar ile sadece gelişim gösteren bebeklerden oluşan iki ayrı grubun karşılaştırılması için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Ayırtıcı geçerlik ise, ölçekten en düşük puan alan %27'lik grup ile en yüksek puan alan %27'lik uç gruplar için madde ayırtıcılığını inceleyen t testi yapılarak sağlanmıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları, iç tutarlılık ve değerlendiriciler arası güvenirlik olmak üzere iki ana başlıkta toplanmıştır. İç tutarlılık güvenirliği, ölçek maddelerinin değerlendirilmesi beklenen nitelikleri ne ölçüde homojen ve tutarlı bir şekilde ölçtüğünü belirlemek amacıyla Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanarak bulunmuştur.

Değerlendiriciler arası güvenirlik, ölçeğin farklı uygulayıcılar tarafından puanlandığında ne kadar tutarlı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu amaçla, araştırmacı tarafından puanlanan 65 uygulamanın %30'unu (20 uygulama) temsil eden bir örneklem yansız bir şekilde seçilerek, 63 alandan bir uzmana bağımsız puanlama için verilmiştir. Değerlendiriciler arası güvenirliği belirlemede Cooper, Heron ve Heward (1987) tarafından önerilen formül kullanılmıştır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek üzere seçilen örneklem büyüklüğüne (n=65) rağmen gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda ölçek, teorik beklentilerle uyumlu olarak 3 alt boyutta toplanan 17 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, söz öncesi iletişimin farklı yönlerini temsil etmektedir ve bunlardır:

Davranış Düzenleme (5 madde)

Sosyal Etkileşim (9 madde)

Ortak Dikkat (3 madde)

Bu faktör yapısı, çok engelli görmeyen çocukların iletişimi gelişimindeki temel bileşenleri ayrıştırma konusunda ölçeğin potansiyelini göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme

Format: Gözlem veya Uzman Değerlendirmesi Temelli (Derecelendirme formatı belirtilmemiştir)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Çok Engelli Görmeyen Çocuklar

Yaş Grubu: Söz öncesi iletişim becerileri sergileyen çocuklar (Erken yaş grubu)

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenirlik çalışmasına 65 çok engelli görmeyen çocuk katılmıştır.

Test Metodolojisi: Psikometrik analizler (Faktör Analizi, Pearson Korelasyon Testi, Mann-Whitney U Testi, Hiyerarşik Regresyon Analizi, t testi, Cronbach's Alpha).

Anahtar Kelimeler

Çok Engellilik, Görme Yetersizliği, Söz Öncesi İletişim, Davranış Düzenleme, Sosyal Etkileşim, Gelişimsel Değerlendirme, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilinmiyor

Kurumsal E-posta Adresi: ayyildizemine@yahoo.com

Yazın Adresi: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (Doktora tezinin yapıldığı kurum)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2012

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir ve ticari kullanım koşulları için yazara başvurulması gerekmektedir. Yazın e-postası yukarıda belirtilmiştir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: cok-engelli-gormeyen-cocuklar-icin-soz-oncesi-iletisim-becerileri-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Aydın, E. (2012). *Çok Engelli Görmeyen Çocuklar İçin Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği'nin geliştirilmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Cooper, J. O., Heron, T. E., & Heward, W. L. (1987). *Applied behavior analysis*. Merrill Publishing Company.

Çok Engelli Görmeyen Çocuklar İçin Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

3 alt boyut ve 17 madde

Davranış düzenleme (5m)

Sosyal etkileşim (9m)

Ortak dikkat (3m)